

jemu šolskemu svetu pride učiteljica y — želi podporo v višini mesečne plače in voj. drag. doklade. Na vprašanje, koliko ima plače, petletnin, draginj. doklade, odgovori: »Ah, če bi to vedela!« Da, kdo naj pa ve, če ne ona sama? In takih je med nami vse polno.

Pa če vprašamo dalje kogarkoli, kako je sestavljen krajni, okrajni, ali prehodni višji šolski svet, bi med mlajšimi tovariši, a med tovarišicam sploh, dobil prav malo povoljnih odgovorov. In vendar se v vseh teh korporacijah vladajo za našo kožo, razpravljajo v pretežni večini samo o naših stanovskih zadevah. In ker se sami za sebe dosti ali pa nič ne brigamo, je popolnoma naravno, da sklepajo o nas drugi — ne učitelji, ko bi morali vendar mi imeti tam, kjer gre za našo glavo, prvo in edino besedo.

Ceški tovariši nas, kar se tiče stanovske naobrazbe in pravne zavesti, visoko nadkrijujejo, zato tudi vse drugače občutijo moro dosedanje uprave, kakor mi; zato zahtevajo povsod, da le oni odločajo o svojih zadevah, odtod zahteva po okrožnih in državnih učiteljskih zbornicah.

Z osnovno in delokrogom okrožne učiteljske zbornice se popolnoma strinjamo s tov. Silho. V izrecno stanovskih zadevah odločujemo sami, kakor odločajo notarji, trgovci, obrtniki sami o sebi. Upravni uradnik, ki vodi vse agende, bodi pravnik, načelnik pa šolnik-strokovnjak.

Z uvedbo okrožnih učiteljskih zbornic odpadejo okrajni šolski sveti, odnosno stopijo na njih mesto okrajne učiteljske zbornice, kajti mnenja sem, da bi bile zbornice s 1000 podrejenimi učitelji precej neokretne in razmaha nesposobne. Za naše razmere bi bilo najprikladnejše, če se sedanji okrajni šolski sveti preurede tako, da si učiteljstvo vseh kategorij izvoli po dva zastopnika in vsi skupaj še okrajnega šolnika strokovnjaka, ki je obenem predsednik zbornice. Prideljen okrajni učiteljski zbornici stoji gospodarski odsek, ki si ga izvolijo občine same in ki šteje toliko članov kolikor učiteljska zbornica. Vsak oddelek zboruje in sklepa o svojih zadevah sam zase, o zadevah pa, ki posejajo v delokrog družega, pa skupno pod predsedstvom vodje okrajnega glavarstva. Članov-civilistov moderna država ne potrebuje. Krajnim šolskim svetom, če že morajo biti, pripadajo rešitve gospodarskih vprašanj šole, v učiteljske zadeve pa se ne smejo nikakor vmešavati in staviti za nastanitev učitelja pogoj poznanja 2 cerkvene in 3 božji zapovedi. Naj so ti časi daleč za nami!

Državna učiteljska zbornica kakor jo predlaga tov. Silka je na mestu na Češkem. Pri nas bomo morali imeti med okrajno in državno učiteljsko zbornico še en člen in ta je deželna učiteljska zbornica za Slovenijo, ki si jo volijo vse kategorije učiteljske tako kot okrajno. Zboruje po potrebi in potrjuje odredbe okrajne zbornice, ali pa jih ukinja, vendar ne končno veljavno. Njen delokrog pa obsega zopet samo zgolj stanovske zadeve. Državni uradnik-pravnik vrši tekoče posle in je odgovoren napram državi, da deluje vedno strogo po zakonu, da deli na vse strani pravico.

Poznam češke nadzornike in vem, da so bili za časa Avstrije tako avstriski in birokratski, da je naš prosluli Mayer naravnost krotko jagnje napram njim. Odpor proti takim nadzornikom je popolnoma upravičen. Ali ravnatoko ne trebamo nadzornikov, ki sestavljajo konfe-

Pripomočki: F. Z. Skuhersky: O za-fizeni varhan.

Ce primerjamo ta izpraševalni red s starim avstrijskim, potem zapazimo, da je v nekaterih točkah izpit lažji, v drugih pa zopet težji. Harmonija je n. pr. mnogo obsežnejša, kot je bila preje, na drugi strani pa je glasbena zgodovina in pa tudi pedagogična stran lažja, posebno vsled odpadlega, največkrat v resnici nesmiselnega memoriranja. Zanimivo je, da se sedaj za učitelja solospesva zahteva mnogo več tehničnega znanja kot preje, to pa vsled tega, da se omeji nestrokovno poučevanje ki je prineslo žal že mnogo nuspehov. Manj tehničnega, a mnogo več pedagogičnega znanja se pa zahteva od pevovodje. Pri drugih predmetih so ostale tehnične znanjeve skoro na isti višini, kandidati pa lahko s tem, da svobodno voli skladbe, ki jih hoče prednašati, pokaže večjo izobrazbo. Pri vseh predmetih pa se povdarja pedagogična naobrazba učiteljev godbe in to je ono kar nas posebno boli. Ni dovolj, če znam kar kake reči mojsrsko podati, temveč moram tudi vedeti, kako to svojemu učencu vliči v glavo, potem šele morem sami o sebi reči, da sem učitelj godbe.

Novi izpraševalni red, kakor so ga sestavili Čehi, odgovarja vsem modernim zahtevam. Odpravlja nesmiselni mehanizem: poudarja prav krepko pedagogično naobrazbo učiteljev godbe, sestava izpraševalne komisije je vzorna, pravičnost

renčne zapisnike s samimi »naj se pokaže, računata, obravnava i. t. d.«, ki pa ne znajo povedati, kako se popravi napaka, kaj je storiti, da se doseže to in ono. Skratka, nadzornik mora biti prvi strokovnjak med strokovnjaki, ki more tovarišem v vsakem slučaju svetovati kako in kaj, ki zna voditi, a ne z bičem naganjati. Ne hladna karijera, temveč žareč v zbor požrtvovalnega dela bodi služba nadzornika.

Silno nujno potrebujemo enotnega disciplinarnega reda, temelječega na modernih temeljih. Disciplinarno preiskavo vodi objektivno in nepristransko pravnik, mešan senat, sestavljen iz učiteljev in sodnikov, izrekaj sodbe. Okrajna učiteljska zbornica je obenem disciplinarna komisija prvega reda, deželna pa drugega. Do danes še velja za učitelje na bivšem Štajerskem, Štajerski disciplinarni zakon, na Koroškem in Kranjskem ga pa sploh nimamo. Tako se obravnavajo disciplinarne zadeve popolnoma slučajno, kar ne more biti baš najbolje ne za preiskovalca, še manje pa za grešnika.

Zaključim! Lepša bodočnost pride, če bo vsakdo strokovnjak na svojem mestu, poznati moramo do pičice svoje pravice, a do pičice vršiti tudi svoje dolžnosti tako napram narodu, kakor šoli, posebno pa napram samim sebi.

Fr. Rant:

Društvo učiteljev slovenskih obrtno-nadaljevalnih šol.

Obrtno-nadaljevalne šole so tekom vojne po večini počivale. Tudi mlado društvo učiteljev slovenskih obrtno-nadaljevalnih šol je leglo k začasnemu počitku.

Pravkar sem dobil v roke inventar tega društva. Nujno potrebno se mi zdi, da čimprej obnovimo društveno življenje k skupnemu delu za povzdigo obrtno-nadaljevalnih šol in za osebne koristi obrtno-nadaljevalnega učiteljstva (§ 2. dr. prav.) Potrebno se mi zdi, da zaradi mlajših stanovskih tovarišev povzamem nekaj iz društvene zgodovine. Obstoj društva je potrjelo deželno predsedstvo za Kranjsko 16. januarja 1914. Št. 36/pol. Ob izbruhu vojne je bilo društvo še v povojih. Štelo je 47 članov iz tedanje Kranjske, Primorske in Štajerske. Odbor, izvoljen na ustanovnem občnem zboru v Ljubljani je bil sledeči: Predsednik: Humek Dragotin, strokovni učitelj v Krškem in odborniki: Maks Hočevar, strokovni učitelj v Krškem, Fran Rant, nadučitelj v Radečah, Julij Slapšak, nadučitelj v Radovljici (izstopil 5. marca 1914), Matej Mikuž, učitelj v Tolminu, Fran Pristovšek, učitelj v Zalcu, Anton Likozar, nadučitelj v Ljubljani, Fran Škulj, učitelj v Ljubljani. Do občnega zbora se je priglasilo za pristop pač 34 šol s 116 učitelji, a člani so se zglasili le polagoma. Tovariši »Slomškove Zveze« so zahtevali polovico odbornikov; ker jih niso dobili, so proglasili društvo za politično pristansko in odklanjali pristop.

Odbor je imel 1. februarja 1914. sejo na Zidanem mostu in razmotrival šolska vprašanja in stanovske zadeve za 1. občni zbor, ki naj bi bil tekom velikih počitnic 1914. v Ljubljani. Preprečila ga je vojna. Od tedaj je društveno delo počivalo.

Poverjeništvu za uk in bogočastje v Ljubljani namerava glede odlokov 3. septembra 1919. in 25. junija 1919. v šolskem letu 1919/20. zopet vzpostaviti in po možnosti razširiti pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah in postaviti te prepotrebne nižje

gleda izza vsake besede, upošteva predvsem domačine, — glasbenike, skuša splošno in strokovno naobrazbo učiteljev godbe dvigniti, pogičiti in prepojit s čistim češkim duhom, da zadoste splošni zahtevi po večji kulturi. Ena smer pa je že sedaj naznačena, ki jo bode treba v prihodnosti prav gotovo izvesti, namreč ta, da bode tudi pri teh skušnjah razločevati višjo in nižjo skupino, prav tako kot je n. pr. meščanska šola različna od ljudske.

Namenoma sem obširneje razpravljaj o izpraševalnem redu za učitelje godbe, kakor je za prehodno dobo na Češkem v veljavi, ker sem prepričan, da se eden ali drugi med tovariši pripravljaja za tak izpit in ne ve, kam bi se obrnil. Iz tega, kar sem povedal, se lahko popolnoma informira in še enkrat kontrolira, če ima že vse v mezincu.

Bratje Čehi gredo Jugoslovanom, posebno nam Slovencem, v vsem in povsodi na roko, zato naj si oni, ki je že pripravljen, ali se pripravljaja, radi jezika ne dela nobenih skrbi; saj dela izpit lahko v katerikoli jeziku, slovenskih tolmačev je pa v Pragi tudi dovolj.

Mladim tovarišem bi posebno nujno svetoval, naj se poprimejo, če imajo vse seje, in čimpreje položijo izpit; glasbenih učiteljev nam prav tako manjka kot meščanskih ali ljudskošolskih. Za informacije sem rad na razpolago.

obrtušolske zavode na zanesljivo materialno podlago. Pri tej vzpostavitvi in razširjenju obrtno-nadaljevalnih šol hoče in mora imeti besedo tudi njihov glavni činitelj — obrtno-nadaljevalno učiteljstvo, ki najbolje pozna bitje in žitje teh šol.

Zato nasvetujem: V najkrajšem času, vsaj tekom oktobra naj skliče sedanji odbor v Ljubljano občni zbor društva. Odbornike pa pozivam, da meni ali tov. Maksu Hočevar v Krškem prijavijo svoje mnenje, oz. predloge o mojem nasvetu.

Prijave novih članov sprejemam kot začasni blagajnik. Članarine ni treba vpošiljati, ker jo bo določil občni zbor.

ALBIN SPREITZ:

Čitajmo časnike v osnovni šoli.

Ta zahteva ni nikakršna novotarija. Zapradoevropski in ameriški vzgojni sistem je sprejel tudi čitanje časnikov v svoj program kot sredstvo za izpopolnitev državljske vzgoje. Državljska vzgoja pa je geslo moderne šole! — Tudi stari — sedaj še veljavni — avstrijski šolski zakonik zahteva v § 1 nekaj sličnega, dasi prav še ne vsebuje te besede in tega pojma. Patrijotična in državljska vzgoja se dopolnjujeta, »sta le en okvir ene in iste podobe!« Stremljenje gre za očutenje v ljubezen do domovine in v požrtvovalnost za njo.

Ad rem. — Učenci na višji stopnji osnovne šole kaj radi pišejo prosto spisje. Letos sem dal v 6. razredu temo: »Kaj rad-a čitam.« — Posnamem iz 28. spisov sledeče: 8 učencev + 4 učenec (v izločenju vsakršnega medsebojnega vplivanja) čita doma časnike, da zve 1. kaj se godi novega po svetu, 2. Kako bo z mejami naše domovine, 3. kaj delajo Lahi v naših krajih, 4. kdaj bo podpisan mir in 5. kako še bo s cenami raznih življenjskih potrebščin. — Ali ne zadostuje zanimanje učencev samih, da se lotemo tudi čitanja časnikov, in sicer smotreno? Če čita učenec časnike, ki jih nabavljajo starši ali sorodniki, iste ponajvečkrat napačno ali sploh ne razume, ker so mu tendence raznih listov neznan. Nerazumljenje in nevednost pa je največji demagog naroda. Že Sokrat pravi, »da se proti neumnosti še bogovi zastoj vojskujejo!« — Vzemimo torej mi vzgojitelji časnike raznih strank v roko, presojajmo objektivno dejanski položaj, razbirajmo iz listov res aktualne in umestne članke, ter čitajmo učencem na najvišji stopnji, recimo 1—2 uri na teden glasno naprej, razglabljujoč in dopolnjujoč čtivo.* Skoraj vsi listi, a priori z malimi izjemami — prinašajo sleherni važe naredbe, zakone in določbe, ki jih mora vsak v lastnem interesu poznati; prinašajo nasvete in uvaževanja vredne misli gospodarskega značaja, kar je gotovo vsakemu dobrodošlo, posebno pa lastnikom. Učenci bodo doma »z vneto« govorili o tem, kar so izvedeli iz raznih listov in starši bodo končno — hvaležni šoli za migljaje. — Že slišim ugovore: »Šola ni politikum in dekla za vse!« — Prav, se strinjajmo popolnoma! — Saj to tudi ni namen čitanja časnikov v osnovni šoli! — Sleherni človek, bi rekel, čita danes časnike in vendar ne moremo dejati, da se večina ljudi peča s politikom ali da so po čitanju časnikov postali več ali manj skoraj vsi aktivni politiki. — Politične stranke pa itak obravnavamo že v ustavoznanstvu, ko govorimo o parlamentu, kjer zastopajo poslanci interese in stremjenja raznih ljudskih slojev. Da recimo interesi kmetiškega sloja niso vspremeni z istimi meščanov ali delavcev, že »čivkajo vrabci na strehah,« ne da bi razumejši učenci višje stopnje osnovne šole o tem še ne vedeli.

O strankarstvu in njega bojih sevé ne bomo govorili v osnovni šoli. »Nolli turbare circulos meos.« — Učenci bodo uvidevali, da so glasila raznih strank več ali manj prožeta — čeprav so še tako diametralna v nazorih in težnjah — vendarle — tudi z lepo domovinsko ljubeznijo! — Posebno je to značilno v časih grozot in strahot domovine, kdor je gledel čitanja časnikov v osnovni šoli drugih misli, naj se oglasi s stvarnimi ugovori, saj ničesar ne oktroiramo. —

Tečaja za učitelje meščanskih šol v Ljubljani in Mariboru.

Poverjenik za uk in bogočastje je dovolil z razpisom z dne 28. avgusta 1919, št. 3847, izobraževalna tečaja za učitelje meščanskih šol ter določil naslednje:

* Taki debatni večeri so se prav dobro obnesli v »Čitalnicah« za starejše člane, kjer so se pojasnjevali posamezni izrazi in vprašanja iz dnevnikov brez razlike strank in so zelo priporočljivi. Op. ured.

1. V šolskem letu 1919-20 se ustanovita izobraževalna tečaja za učitelje meščanskih šol na državnih učiteljskih v Ljubljani in v Mariboru, ki se pričneta dne 1. oktobra 1919.

2. Tečaj za učitelje meščanskih šol v Mariboru obsega predmete vseh treh strokovnih skupin, ki se potrebujejo na meščanskih šolah, tečaj v Ljubljani pa predmete 2. in 3. strokovne skupine.

3. Na tečajih v Ljubljani in v Mariboru se dovoli za vsako skupino po 10 učiteljem (učiteljicam) dopust. Učitelji (učiteljice), ki prosijo dopusta, morajo priložiti prošnji zrelotno in usposobljenotno izpričevalo, okrajni šolski nadzornik pa pripiše svoje mnenje o nadarjenosti, pridnosti in sposobnosti prosilčevi (prosilikini). Dovoljenje za dopust daje v vsakem poedinem slučaju višji šolski svet. Število 10 za vsako skupino se ne sme prekoračiti.

Razen učiteljev (učiteljic), ki imajo dopust, smejo obiskovati tečaja tudi učitelji (učiteljice), ki poučujejo na šolah v Ljubljani ali v Mariboru ali pa v okolici teh mest in ki se lahko udeležujejo tečaja, ne da bi potrebovali namestnika (namestnice) v službi.

Obiskovalci tečaja, ki nimajo posebnega dopusta, se lahko vpišejo tudi k predavanjem iz posameznih predmetov, da si izpopolnijo strokovno naobrazbo.

4. Vsak slušatelj, ki namerava delati meščanski izpit, mora izdelati 10 domačih nalog sedanjega obsega, ki se razdele med predmete izbrane skupine. Te naloge pregledno razpravljajo o predelani snovi, poročajo o prečitanih knjigah, rešujejo matematiška vprašanja, izvršujejo prostoročno risbe in risbe iz opisne geometrije, obravnavajo pa tudi lahko učne nastope. Pod istimi pogoji je slušatelj zavezan, da izdeluje domače vaje, čita predpisane knjige in naredi koncem vsakega polletja v razgovoru z učiteljem izpit iz vseh predmetov svoje skupine, takozvani kolokvij.

Kolokvijska izpričevala se pri izpitu za usposobljenost na meščanskih šolah lahko upoštevajo pri končnem redovanju.

5. V mariborskem tečaju se bo poučevalo: pedagogika 3 ure, slovenščina 4 ure, srbohrvaščina 3 ure, prirodopis s kemijskimi poizkusi 4 ure, kemija 2 uri, prirodoslovje 4 ure, zemljepis in zgodovina 4 ure, matematika 3 ure, prostoročno risanje 4 ure, opisna geometrija 2 uri, zdravstvo 1 ura, nemščina (neobvezna z nemškim učnim jezikom) 3 ure.

Na tečaju v Ljubljani: pedagogika, matematika, prostoročno risanje, opisna geometrija, prirodopis s kemijskimi poizkusi, prirodoslovje in zdravstvo z istim številom tedenskih ur kakor v Mariboru.

Učitelji (učiteljice), ki so prosili, da se jih začasno prideli v službovanje kakih meščanskih šol, a se niso prevzeli, naj kratkim potom javijo nadzorniku dr. L. Poljancu, ako se potegujejo tudi za dopust, da bi obiskovali tečaj; drugi pa naj vložijo prošnje v zmislu točke 3. do 5. oktobra 1919 na višji šolski svet.

Iz naše organizacije.

+ Krožek Pedagoškega društva v Krškem — za okoliš St. Jernej zboruje v četrtek 2. oktobra t. l. ob 9. uri dopoldne v Škocjani pri tovarišu Benedičiču. Tovariši in tovarišice, ki spadate v ta krožek in pa sosedni tovariši, pridite ta dan vsi, pa prav vsi, v Škocjan. — Poleg drugih običajnih točk je na dnevnem redu: Izpremenjevalni predlogi k zakonu o narodnih šolah kraljevstva SHS. Naj se vsak tovariš pripravi na ta referat.

+ Zborovanje učiteljskega društva za velikovški okraj 20. 8. v Velikovicu se je razvilo v lepo manifestacijo narodne zavesti koroškega učiteljstva. Na dnevnem redu je bilo predavanje in razgovor o propagandnem delu učiteljstva za plebsit. To je privabilo tovariše iz najbolj oddaljenih krajev na zborovanje. Počastil nas je s svojim obiskom tudi general Maister, naš vzorni voditelj, duša in glava narodne propagande. On in njegov spremljevalec, neumorno delavni tajnik »Nar. sveta«, kapetan dr. Dolar, sta nam dala dragocene nasvete pri našem delovanju za plebsit. K stvari so še govorili predsednik tovariš Magerl, tov. Znidaršič, Močnik i. dr.

V obširnem, stvarnem referatu je nato tov. Paternost razvil smernice in program naše stanovske organizacije. Združitev vsega lugoslovanskega učiteljstva v eno enotno organizacijo mu je samo vprašanje naše politične zrelosti. Skupna, od vsakogar priznana stanovska organizacija pa je le možna, ako se omejuje njen program izključno na stanovske zadeve, ki so vsemu učiteljstvu skupne brez ozira na politično mišljenje in svetovno naziranje. Stanovska organizacija zastopaj naše pravne, moralne in materialne interese in težnje, izključuj pa iz svojega delokroga vsa načelna vprašanja spornega značaja. Zastopstvo kulturno-pedagoških teženj prepuščaj posebnim v to svrhu ustanovljenim organizacijam. Bodočnost bo naša, ako bomo v njo korakali stanovsko strnjeni — in edino le tedaj. Politično in kulturno pa se vsak svobodno udeležuj. Duševna unifikacija učiteljstva bi bila samo dokaz njegove idejne revščine.

V debati se je povdarjalo, da bi se morala Zaveza pri doslednem izvajanju teh načel omejit na izdajanje enega samega glasila z izključno stanovsko-politično vsebino. Vsak član pa naj bi imel svobodo, da si naroča kulturno-pedagoške revlje po svojem okusu.

Na neko ostro interpelacijo v zadevi učiteljske v Velikovicu je pojasnil predsednik tov. Magerl naše stališče v tem vprašanju. Kakor po-

zdravljamo skrb šolske oblasti za velikovško šolstvo v narodnem oziru, moramo vendar tak zavod iz tehničnih ozirih odklanjati. Sprejela se je resolucija, ki jo prinašamo med vestmi „Iz Jugoslavije“.

Učiteljsko radovljiškega okraja je zborovalo 18. t. m. v Dovjem. Navzočih je bilo 25 tovarišev in tovarišic. Po običajnim pozdravi je predsednik tov. Jaklič izrazil nado, da ohranimo medsebojni stik v obliki mesečnih sestankov tudi v tekočem šolskem letu ter pozove tov., da sestavijo referate ter sporoče temo in čas predavanja odboru. Tov. Stupica je sestavil referat o varčevanju. V debato je poseglo več tovarišev. Tov. Korošec razvije misel o šolskih hranilnicah ter predlaga, da se naprosi pošteno ravnateljstvo, naj upelje šolske poštne karte.

Sprejet je bil predlog tov. Pibrovca, s katerim se je pooblastil tov. Korošec, da on izvede stvar pri poštenem ravnateljstvu ter pozneje o tem referira. Prihodnji sestanek se določi na 9. X. v Breznici ob 2. uri popoldne.

Na tem sestanku bomo obravnavali načrt novega šolskega zakona. Vsak tovariš naj se zaveda dolžnosti, da načrt natančno prouči. Izpremembe so potrebne, zato naj vsak tovariš pošlje v 8. dnehi tajniku svoje izpreminjevalne predloge, da bo mogoče na sestanku obdelovati že urejeno gradivo. Upamo, da se vsi zavedamo važnosti te naloge ter naj bo udeležba temu čutu primerna. Tajnik.

Po slovanskem svetu.

Iz čehoslovaške republike.

—c. Šteje vojnih let. Vlada je 23. julija sprejela zakon, da se onim, ki so bili v aktivni vojaški službi, šteje vsako leto za 1 in pol, torej 5 vojskih let + 2 in pol, ki se štejejo v napredovanje in penzijo. Leta pa se ne bodo štela onim učiteljem, o katerih se dokaže, da niso radi vojne utrpeli nikake škode.

—c. Celibat učiteljic je na Češkem odpravljen. Stalne učiteljice se smejo omožiti brez posebnega dovoljenja, začasne pa z dovoljenjem okrajnega šolskega sveta. Za slučaj materinstva dobe učiteljice plačan dopust, dobo določi ministrstvo naredbenim potom. Sirote po učiteljicah dobe vzgojino prav tako kot one po učiteljih. Učiteljice, ki se radi možitve prostovoljno odpovedo službi, dobo do 5 službenih let polovično, do 10 let celoletno, do 15 let eninapolitno in od 15 dalje dvoletno plačo, računajočo se v pokojnino, kot odpravnino.

—c. Radi pomanjkanja primernih čitank in beril so se tudi češki tovariši zatekli k šolskim listom, ki jih imajo že celo vrsto. »Jitro« v Ml. Boleslavi je za nižjo stopnjo, za višjo »Ratolesti«, ki ga izdaja osrednje učiteljsko društvo in pa »Mladi«, ki izhaja v Brnu. Vsak listič ima še posebno literarno prilogo.

—c. Na Slovaškem potrebujejo nad 500 učiteljev in učiteljic. Kdor se prikladi in kogar potem pošljejo na novo službeno mesto, dobi prosto vožnjo, potnino 3-400 kron vnaprej in mesto mu ostane rezervirano tako dolgo, dokler se ne odloči, da ostane na Slovaškem. Učiteljske organizacije razglašajo, da spada na Slovaško le cvet najidelnih učiteljev, odklanjajo pa vse one, ki hočejo napraviti — karijere.

—c. Učiteljsko ljudskih in meščanskih šol v Humpolcu je pozvalo tov. Fr. Patka, da takoj prevzame mesto okraj. šol. nadzornika. Pozvanece je službo nastopil, organizacija pa je obenem poročala na ministrstvo, da si je sama izbrala nadzornika in prosi odobritve in potrdila.

—c. Prva žena v okrajnem šolskem svetu v Podibradu. Na zahtevo društva industrijalnih učiteljic je poklical omenjeni šolski svet, ki ima posvetovalen in glasujoč glas, kadar se obravnavajo vprašanja spadajoča v delokrog industrijalnih učiteljic.

—c. Izdajanje časopisov »Prazsky Zajemnik«, »Čtveraček«, »Lucerna«, »Humory«, »Hlas Prahy« in »Sipy« se je radi pornografskih člankov policijsko prepovedalo. Prav tako; sloboda veljaj za poštene, povzdigujoče, ne pa demoralizujoče besede.

—c. Češki poslanci in učitelji. Na fronto odhajajočim vojakom — Čehom je pripovedoval gospod major: »Ne, niste slabi vojaki, z Vami se da delati. Vaša edina napaka je, da imate poslance in učitelje. Le-tem po vojski malo natančneje kosti preštejemo in sele potem bodele nekaj.«

—c. Trg Krinec, okraj Podibrad, je zasegel posestvo in grad barona Bethmanna. Polovico gradu je predelal v stanovanja, v drugi pa namestil na novo ustanovljeno meščansko šolo.

Kronika.

Vprašanje čeških šol na Dunaju. Zastopniki čehoslovaške manjšine so bili pozvani k državnemu tajniku dr. Rennerju. Dr. Renner je izjavil, da se bo o vprašanju čeških šol posvetoval z dun. občino; v zadevi vprašanja čeških manjšin je izrazil željo, da bi se v primernejem času sestal z zastopniki manjšine in da bi z njimi razpravljali o pogojih mirovne pogodbe.

Nemci ne dajo šol v kljub mirovni pogodbi. Na Dunaju se je vršilo zborovanje

društva »Komenskega«. Udeležilo se ga je sto oseb, da vpišejo otroke v češke šole, ker je češka manjšina na Dunaju prepuščena sama sebi; dunajska občina je izjavila, da kljub mirovni pogodbi za češko manjšino ne bo storila ničesar. Dunajske oblasti trdijo, da Nemci kot visoko kultiviran narod češkim otrokom že s tem pomagajo, da jih sprejemajo v svoje šole in združijo z nemškim narodom. Ker ima češka manjšina pravico do svojih šol na Dunaju, so sklenili na zborovanju, da se bodo z vsemi sredstvi, eventualno tudi s stavko otrok, zavzemali za te šole. Vršil se bo še en shod in poslala deputacija 5 članov k dunajskim oblastim in ako se le-te ne bodo odločile, bo češka manjšina z vsemi močmi začela boj za šole.

Novi zakon o polnoletnosti. Z zakonom z dne 31. julija 1919, ki je bil objavljen dne 2. septembra v »Službenih Novinah«, je za vso kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev uzakonjeno, da postane vsak naš državljani polnoleten s pričetkom dneva, katerega dopolni 21. leto svoje starosti. Za nazaj zakon ne velja. Vsi, ki so bili tedaj dne 2. septembra stari več kakor 21, pa manj kot 24 let, so postali polnoletni z dnem 2. septembra 1919.

Vse učne pripomočke na občinske stroške. Na predlog občinskega svetovaleca Pavla Speiserja, bivšega tajnika društva »Frei Schule« v občinskem svetu na Dunaju, bodo vsem otrokom na dunajskih ljudskih šolah prihodnje šolsko leto dali vse učne pripomočke, knjige, zvezke itd. na občinske stroške.

Iz Jugoslavije.

Izšla je naredba o ustroju ministrstva za prosveto, ki prinaša tudi nekatera določila o nadzornikih. Naredba je publicirana v »Uradnem Listu« št. 147. Pripominjamo, da niti ta naredba o učnem načrtu za učiteljska (»Ur. L.« št. 149) ne odgovarja temeljnim načelom organiziranja jugoslovanskega učiteljstva in je skrb organizacije gledati na to, da ne postanejo te naredbe — zakon, če se ne izpremene odgovarjajoče duhu današnjega časa in napredka. Okrajna učiteljska društva opozarjamo, naj se na svojih zborovanih bavijo z imenovanimi naredbami in naj zavzamejo svoje stališče k nam neprikladnim točkam, sporoče naj to »Zavezi«, a naj pošiljajo svoje proteste tudi direktno ministrstvu, da bo slišalo glas učiteljstva.

Izšla je naredba o učnem načrtu za vsa učiteljska v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki znižuje pouk na učiteljskih na tri letnike. Zgodilo se je to brez zaslišanja mnenja učiteljstva. O tem za kulturo in izobrazbo naroda tako važnem vprašanju. Znižanje izobrazbe na učiteljskih ne pomeni skrčenje strokovne izobrazbe za učiteljstvo, temveč padec in znižanje splošne izobrazbe bodočega učiteljstva pomeni tudi nazadovanje splošne izobrazbe naroda. Če bi strokovna izobrazba nekoliko trpela (kakor pri sedanjih tečajih za abs. sred. šol.) bi ne bilo tolike škode, kakor da se prikrajšuje splošno izobrazbo. Je pa tudi to, da se taka naredba ne da kar splošno raztegniti čez vso državo, ker je za nas n. pr. popolnoma še neumestna za sedaj. Opozarjamo na današnje razprave o tem vprašanju.

Nazaj — namesto naprej! Kakor smo izvedeli iz zanesljivega vira, je izdala belgrajska vlada odlok, da se imajo v vsej državi skričiti učiteljska na tri letnike — dokler bo vladalo pomanjkanje učiteljstva v državi. Ta odredba pomeni za Slovenijo udarec šolstvu. Pričeli smo že padati nazaj namesto, da bi se dvigali navzgor. Belgrajska vlada izdaje take odloke ne da bi prej zaslišala mnenje prizadetih pokrajinskih svetov. Ta korak bo sigurno izzval med učiteljstvom ogorčenje in odpor, ker smo se že pod staro Avstrijo upirali in borili proti reakcionarnim odredbam glede učiteljske izobrazbe in učiteljskih. S tem se naši zahtevi po višji izobrazbi na učiteljsku bife direktno v obraz. V zadnjem času je izobrazba učiteljev, ki so absolvirali učiteljske že itak padla na minimum strokovne izobrazbe, kar si jo sploh moramo misliti. Pričakovali smo, da se sedaj popravi ta nedostatek, a kakor vidimo vlada v Beogradu popolnoma drugo mnenje. Pričakujemo, da bodo naše šolske oblasti odločno nastopile proti taki odredbi in je ne bodo izvajale pri nas. Tudi naša organizacija mora v tem oziru vložiti na vseh merodajnih mestih svoj protest. Manjše zlo je, če se dovoli v nadalje srednješolskim absolventom posebne tečaje, da se lahko posvetijo učiteljskemu poklicu nego, da se skrči izobrazba na učiteljsku za gojence, ki imajo — po sedanjem postopanju — komaj par razredov srednje šole ali pa še teh ne. Opozarjamo na izšlo naredbo in pozivljamo okrajna učiteljska društva, da se tudi ona v tem oziru zganejo in prote-

stirajo proti uveljavljenju tega načrta tako v Ljubljano kakor v Belgrad.

Protest proti ustanovitvi učiteljska v Velikovcu. Učiteljsko velikovškega okraja je protestiralo na zborovanju proti ustanovitvi učiteljska s sledečimi resolucijami:

I. Učiteljsko protestira proti ustanovitvi učiteljska v Velikovcu, ker je prepričano,

1. da narod potrebuje v sedanjem času vsestransko in temeljito izobraženega učiteljstva in da si takega ne vzgojimo v neznatnem mestecu, ki ne nudi dijakom v duševnem oziru prav ničesar, ampak edino v naših kulturnih središčih;

2. da nasprotuje njegovi zahtevi po razširjenju učiteljske izobrazbe in škodi njegovemu ugledu, ako se sprejemajo v prvi letnik absolventi ljudske šole. Absolventov meščanske šole, zrelih za vstop na učiteljske na Koroškem že z ozirom na pomanjkljivo jezikovno izobrazbo ni najti. Svojega izobrazovališča pa si učiteljsko ne pusti degradirati v štiriletno jezikovno vadnico.

II. Učiteljsko smatra danes meščansko šolo poleg nižje srednje šole kot edino pripravnico za učiteljske; zato priporočamo tovarišem, da pripravljajo zrelejša dečke, ki se mislijo posvetiti učiteljskemu stanu, za vstop v kak višji razred meščanske šole; vlada pa pozivljamo, da omogoči z izdatnimi ustanovami in podporami absolventom meščanske šole nadaljevanje študija na učiteljskih v Mariboru ali pa v Ljubljani. — Pripominjamo, da je ustvaritev učiteljska v Velikovcu in nameščenja na tem zavodu neka temna točka, ker ni bilo obravnavano to vprašanje na nobeni seji Višjega šolskega sveta. Opozarjamo naše zastopnike v tej korporaciji, da store primerne korake v tem pogledu.

— Protest zaradi ženskega učiteljska v Mariboru. Organizacija demokratske stranke v Celju je poslala ministrstvu prosvete sledečo brzojavko: »Kljub velikemu pomanjkanju učnih sil ni zopet otvorjeno v Mariboru žensko učiteljske za slovenski naraščaj. Kandidatkinjam iz Štajerske je celo zabranjen vstop na učiteljske v Ljubljani. Tako preostane za pol milijona Slovencev edino privatno samostansko učiteljske v Mariboru. Narod odločno odklanja v svobodni državi tako vsiljevanje samostanske vzgoje narodnega učiteljstva in prosi ministerstvo prosvete sigurne pomoči.« Na moškem učiteljsku v Mariboru se ženskih gojenk ne sprejema.

— Štrajk vojvodinskih učiteljev. Učitelji v vojvodini so ustavili pouk, dokler parlament ne reši njihovih zahtev.

— Na IV. redni seji višjega šolskega sveta dne 12. in 13. septembra je bil sprejet načrt naredbe o javni kvalifikaciji učiteljstva na javnih ljudskih in meščanskih šolah v Sloveniji. — Sklenilo se je ustanoviti meščansko šolo v Ljutomeru ter preustrojiti stopnjema gimnazijo v Kranju v realno gimnazijo. Oddale so se službe ravnateljev in ravnateljic ter strokovnih učiteljev in učiteljic za meščanske šole, nadalje več služb nadučiteljev in učiteljev (ic). — Odobrilo se je službeno premeščenje nekaterih učiteljev. Poverjeništvu za uk in bogočastje so se stavili predlogi za zasedanje stalnih učnih mest na srednjih šolah in učiteljskih. — Odobrilo se je razširjanje raznih ljudskih šol. Vodstvu zasebne osemrazredne ljudske šole na Lichtenturničnem zavodu v Ljubljani se je dovolil preustroj šole v petrazredne ljudske in trirazredne meščanske šole. Sistemizirala in zasedla so se učna mesta za ženska ročna dela. — Nekateri učitelji so se uradoma ali na prošnje upokojili. Sklenilo se je, da se voditelji ljudskih šol, ki imajo osem ali več razredov (vspretnic), oprostitjo od razrednega pouka. — Končno so se rešile nekatere stanovske zadeve srednješolskih ozir. ljudskošolskih učiteljev.

Fr. Raut;

Krivična mera pri odmeri draginskih doklad. V Jugoslaviji se sedaj pri odmeri draginskih doklad drugače postopa z otroci vdovcev, kakor oženjencev. V stari Avstriji so se učitelji-vdovci v nekaterih deželah pri odmeri draginskih doklad smatrali za samce, kakorhitro so otroci dopolnili 12. leto starosti. To krivično in pravi pameti nedoumno določilo je bilo v Avstriji sad nekega zakotnega kompromisa med neko anketo in deželno vlado (namreč na bivšem Štajerskem.) A predno je mogel štajerski »Lehrerbund« dobro posvetiti v to temo določilo in dognati njegovo utemeljevanje, je razpadla Avstrija. Sedaj pa je tudi naša kraljevina SHS sprejela to določilo (glej člen 6 naredbe v »Ur. listu« z dne 19. 4. 1919, str. 256) in je potem kopiralo to naredbo ministrstvo v Beogradu v členu 6 naredbe z dne 28. jun. 1919, št. D. R. 63.515. Učitelj-vdovec vendar ravno tako izpolnjuje svojo stanovsko dolžnost, kakor oženjeni

učitelji in ne zasluži zapostavljanja. Ker v njegovi familiji manjka materin (ali očev) vzgojni faktor, je vzgoja otrok gotovo otežkocena. A v kljub temu si osameli oče (ali mati) prizadeva, da poda svojemu otrokom primerno vzgojo. To prizadevanje je vse hvale vredno in država bi je morala s hvaležnostjo vzeti na znanje. Z goranjem določbo pa se otroci vdovcev degradirajo in smatrajo kot manjvredne in se jim odreka z odtegnitvijo drag, doklade pri iz. letu tudi pravica do nadaljne odgoje in izobrazbe ter se jih tako nekako indirektno sili k zaslužku — da bodo »pre-skrbljeni«. Njih očete in matere se na ta način nekako prisilno odvezuje dolžnosti nadalje za nje skrbeti, tako kakor se to s podporo omogočuje oženjenim. To je vsekakor krivična nedoumna in nemoralna določitev, katere učitelji-vdovci (in uradniki-vdovci), in njih osameli otroci niso zaslužili. Zato se naj to določilo popravi. Merodajni faktorji naj pa tudi povedo, na kake razloge se to določilo opira. Imcija-tiva bi morala priti od onih višjih faktorjev pri dež. vladi v Sloveniji, ki so to krivico prvi zakrivali in ki so beograjsko vlado do te krivice zapeljali. Učiteljem-vdovcem naj se njihovi otroci enako vstetejo in se z njimi enako postopa, kakor z otroci oženjenih učiteljev.

— Tovariše in tovarišice opozarjamo na »Šolski list«, ki bo v kratkem izšel. Ta list bo nadomestilo dosedanjih »beril«, ki naj bi se prej ko prej izbacnila iz naših šol. Vsak učitelj naj naroči toliko iztisov kolikor ima učencev. Cena listu sedaj še ni določena, naznanila se bo pa prav v kratkem. List se bo pošiljal naravnost na šolska vodstva, ki ga bodo razdelila med svoje učence. Naprošamo tovariše že sedaj, da list z vsi resnostjo razmotrivajo in naznanjajo svoje opazke in svoja mnenja — in sicer zato, da se vemo ravnati pri izdajanju druge številke; obenem pa bodo navodila služila tudi kot smernice pri sestavi novih beril, ki se bodo izcimila iz »Šolskega lista«.

— Legionar Stanko Šorn. † Po naključju sem dobil v roke dve pismi, koji je pisal veleposestniku Plavšaku v St. Jurju v Sav. dolini njegov stričnik Dušan o smrti slov. učitelja — legionarja Stanka Šorna. V prvem pismu pravi: Stanko Šorn je bio u mome puku XIII. Pešadiski Puk — Hajduk Veljka — u II. bataljonu. Poginuo je hrabro na koti 1212 kog Bitolja u 4. časa po podne. Sahranjen je u malome selu Polog-u, odmah isa kote 1212. Pud-pukovnik g. Milan Tunkopič je bio njegov komandant bataljona. V drugem pismu piše med drugim: V težkih dneh jeseni 1915 sem spoznal in vzljubil Stanka Šorna. Kaj čestokrat sva sanjerala o naših lepih idealih, ki so bili njegove tako srčne želje. A nemila usoda je hotela, da svojih srčno negovanih sanj i želj ni več dočakal. Zadnje leto Stankovega življenja sva bila vedno v bližini, v istem oddelku, v katerem ga je dohitela smrt. V hudihih bojih oktobra l. 1916. ga je pobrala smrtonosna krogla dne 19. oktobra. Krogla mu je prebila njegovo lepo visoko čelo in Stanko je zaspal tik mene za večno. Drugi dan so ga njegovi zvesti vojaki pokopali s častmi, ki jih je Stanko zaslužil kot častnik-legionar in junak. Lepa je bila Stankotova smrt. Grnenje topov dobljene zmage-ga je spremljalo v hladan grob. Ko sem čez nekaj tednov obiskal vas Polog, sem poiskal tudi Stankov grob in mu izročil v grob zadnji pozdrav. Redkokedaj se imenuje prijatelj s takim spoštovanjem, kot baš naš Stanko. Najvišje odlikovanje krasi njegovo ime. Staršem je lahko v ponos tak sin. — Tako Srb-častnik — bratu Slovincu legionarju. — Fran Košir.

— Imenovanje. Na mesto bivšega c. kr. okrajnega šolskega nadzornika za Ljubljano — Lavtizarja je imenovan kot referent pri mestnem šolskem svetu tov. Juraj Režek, učitelj na I. mestni šoli v Ljubljani.

Informacije za Prekmurje. Učiteljsko, ki se želi informirati o šolskih ali drugih razmerah v lepem našem Prekmurju, naj se obrne pismeno do tov. Franja Cvetka, nadučitelja v Vučji vasi, pošta Križevci pri Ljutomeru, ki tačas po naročilu Višjega šol. sveta proučuje šolske razmere v Prekmurju, t. j. potuje od šole do šole. Interesent naj priloži poštne znamke za 50 vin. — Pri nameščenju na večinoma lepih ljudskih šolah v rodovitnem Prekmurju bodo prihajali v pošte tovariši in tovarišice, ki imajo že vsaj 3 do 5 let prakse, ter se hočejo posvetiti hvaležnemu prosvetnemu in gospodarskemu organizatoričnemu delu v Prekmurju. Najbolje kaže potezati se za izpraznjena mesta učiteljem — samcem.

V kolikor smo se prepričali, ne zadene krivda glede odmere draginskih doklad za učiteljstvo in za nepreskrbljene učiteljske otroke Višjega šolskega sveta, temveč ima pri tem svojo končno besedo finančna oblast, ki čisto izpremeni